

İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ

MÎZÂNÜ'L-HAK

İSLAMİ İLİMLER DERGİSİ

MÎZÂNÜ'L-HAK

İSLAMİ İLİMLER DERGİSİ

Mizanü'l-Haqq: Journal of Islamic Studies

میزان الحق: مجلة العلوم الإسلامية

ISSN 2149 9896 e-ISSN: 2636-8161

سنة: 2020 / Year / العدد: 11 / Number / Sayı

Mizanü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi, uluslararası hakemli süreli yayındır. / The Owner on behalf of the Faculty of Islamic Sciences, Izmir Kâtip Çelebi Üniv. / ميزان الحق: مجلة العلوم الإسلامية، دورية علمية دولية محكمة نصف سنوية.

İzmir Kâtip Çelebi Üniv. İslami İlimler Fakültesi adına Sahibi / The Owner on behalf of the Faculty of Islamic Sciences, Izmir Kâtip Çelebi Üniv. / المالك نيابة عن كلية العلوم الإسلامية بجامعة ازمير كاتب شلي

Prof. Dr. İsmail KORKMAZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Responsible Editorial Director / مدير التحرير
Prof. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI

Baş Editör / Editor in Chief / رئيس التحرير
Doç. Dr. Cahit KÜLEKÇİ

Alan Editörleri / Section Editors / المحررون المسؤولون
Doç. Dr. Mehmet DİRİK ve Arş. Gör. Muhammed Ferruh ORUÇ

المحررون المسؤولون عن قسم العلوم الإسلامية الأساسية / Basic Islamic Sciences Section İngilizce Editors / Temel İslam Bilimleri Alan Türkçe Editörleri

Öğr. Gör. Tahsin Yıldırım ve Arş. Gör. Muhammed Taħa TOPÇU

المحررون المسؤولون عن المقالات باللغة العربية / Araçça Yazı Alan Türkçe Editörleri / Arabic Works Section İngilizce Editors

Dr. Öğr. Üyesi Hakkı KARAŞAHİN ve Arş. Gör. Abdurrahman AKBOLAT

المحررون المسؤولون عن قسم العلوم الاجتماعية والإنسانية / Sosyal ve Beşeri Bilimler Alan Türkçe Editörleri / Social Sciences and Humanities Section İngilizce Editors

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet GEDİK ve Arş. Gör. Zeynep KIZILYAR

المحررون المسؤولون عن قسم تاريخ الإسلام وفونه / İslam Tarihi ve Sanatları Alan Türkçe Editörleri / Islamic History and Arts Section İngilizce Editors

Dr. Öğr. Üyesi Haris MACİC ve Dr. Öğr. Üyesi Merve ALTINLI MACİC

المحررون المسؤولون عن المقالات باللغة الانجليزية / İngilizce Yazı Alan Türkçe Editörleri / English Works Section İngilizce Editors

Dr. Öğr. Üyesi Haris MACİC

المحرر المسؤول عن المقالات التعريفية (مثل تعريف الكتب والنوادر العلمية) / Tanıtım Yazıları Alan Editörü / Review Editor

Editör Yardımcıları / Assistant Editors / مساعداو رئيس التحرير
Arş. Gör. Elif OKUR, Arş. Gör. Merve Cengiz, Arş. Gör. Dr. İsmail ERKEN

Yayın Kurulu / Editorial Board / هيئة التحرير

Prof. Dr. Muhsin AKBAŞ, İzmir Kâtip Çelebi Üniv., • Prof. Dr. Bilal GÖKKIR, İstanbul Üniv., • Prof. Dr. Hasan KARATAŞ, Üniv. of St. Thomas, • Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY, İzmir Kâtip Çelebi Üniv., • Prof. Dr. İlhan KUTLUEK, Marmara Üniv., • Prof. Dr. Sukrija RAMİC, Üniv. of Zenica, • Prof. Dr. Mehmet BAHÇEKAPILI, Yalova Üniv., • Prof. Dr. Sevgi TÖTÜN, İzmir Kâtip Çelebi Üniv.

Danışma Kurulu / Advisory Board / الهيئة الاستشارية

Prof. Dr. Abdülkerim BAHADIR, Necmettin Erbakan Üniv., • Prof. Dr. Ali Muhyiddin KARADAĞI, Qatar Üniv., • Prof. Dr. Arthur BUEHLER, Victoria Üniv., • Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ, Uludağ Üniv., • Prof. Dr. Cafer Sadık YARAN, Samsun Ondokuz Mayıs Üniv., • Prof. Dr. Çağrı KARADAŞ, Uludağ Üniv., • Prof. Dr. David JASPER, Üniv. of Glasgow, • Prof. Dr. David THOMAS, Üniv. of Birmingham, • Prof. Dr. Ednan ASLAN, Universität Wien, • Prof. Dr. Enes KARİC, Univerzitet u Sarajevu, • Prof. Dr. Frank GRIFFEL, Yale Üniv., • Prof. Dr. Hamid ALGAR, Üniv. of California, Berkeley, • Prof. Dr. Himmet KONUR, Dokuz Eylül Üniv., • Doç. Dr. Hussin bin SALAMON, Universiti Teknologi Malaysia, • Prof. Dr. İsmail Latif HACİNEBİOĞLU, İstanbul Üniv., • Prof. Dr. Mehmet AKGÜL, Necmettin Erbakan Üniv., • Prof. Dr. Mehmet Ali BÜYÜKKARA, Şehir Üniv., • Prof. Dr. Mustafa KARA, Uludağ Üniv., • Prof. Dr. Oliver LEAMAN, Üniv. of Kentucky, • Doç. Dr. Necdet ŞENGÜN, Dokuz Eylül Üniv., • Prof. Dr. Parviz MOREWEDGE, SUNY, • Prof. Dr. Ramazan EGE, Uşak Üniv., • Prof. Dr. Ramazan MUSLU, İstanbul Üniv., • Prof. Dr. Rıza SAVAŞ, Dokuz Eylül Üniv., • Prof. Dr. Saffet KÖSE, İzmir Kâtip Çelebi Üniv., • Prof. Dr. Şevket YAVUZ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniv., • Prof. Dr. Vecdi AKYÜZ, Marmara Üniv., • Prof. Dr. Werner G. JEANROND, Üniv. of Oxford, • Prof. Dr. Wael B. HALLAQ, Columbia Üniv., • Prof. Dr. Zekeriya GÜLER, İstanbul Üniv.

Araçça Redaksiyon / Arabic Redaction / التدقيق اللغوي باللغة العربية

Dr. Öğr. Üyesi İzzet MARANGOZOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Necla YASDIMAN DEMİRDÖVEN, Öğr. Gör. Adem ÇALAR

Grafik Tasarım / Graphic Design / التصميم الجرافيكي
Furkan Selçuk ERTARĞIN

Kapak Tasarımı / Cover Design / تصميم الغلاف
Dr. Öğr. Üyesi Uğur BAKAN

Hilal Hattı / Crescent Calligraphy / خط الهلال
Hattat İsmail ÖZTÜRK

Baskı / Printed by / الطباعة
Limit Ofset

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Mat. Sitesi ZA13, Topkapı, İstanbul - limitofset.com • Tel: +90 212 567 45 35

İletişim / Correspondence / مراسلة

İzmir Kâtip Çelebi Üniv., İslami İlimler Fakültesi, Balatçık Yerleşkesi, 35620 Çiğli, İzmir
Tel.: +90 232 329 35 35 (çhat 8701-8721) • dergipark.org.tr/mizan • mizanulhak.org • mizanulhak@iikc.edu.tr

Mizanü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi'ni Tarayan Dizin ve Veritabanları / Indexed and Abstracted by /

الفهارس وقواعد البيانات التي تصنف من خلالها مجلة ميزان الحق: مجلة العلوم الإسلامية:

Tübatık Ulakbim (TR DİZİN), Atla Religion Database (Atla RDB), Sosyal Bilimler Atf Dizini (SOBİAD), İSAM İlahiyat Makaleleri Veritabanı, Bielefeld Academic Research Engine (BASE), Eurasian Scientific Journal Index (ESJI), ResearchBib Research Bible Academic Resource Index, Directory of Research Journals (DRJI), Modern Language Association (MLA), CiteFactor Academic Scientific Open Access Journals Index, Directory Of Open Access Scholarly Resources (ROAD), Matriz de Información para el Análisis de Revistas/Information Matrix for the Analysis of Journals (MIAR), Idealonline, OpenAIRE.

Mizânü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi, Aralık ve Haziran aylarında yılda iki kez yayımlanan hakemli bir süreli yayındır.

Yayınlanması için gönderilen çalışmaların her tür sorumluluğu yazarlarına, yayın hakkı *Mizânü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi'*ne aittir. Yazıların bir bölümünün ya da tamamının tekrar yayını, Dergi Editörlüğümüzden izin almak koşuluyla mümkün olabilir.

Yazım İlke ve Kurallarımız, *dergimizin sonunda yer almaktadır.*

Mizanu'l-Haqq: Journal of Islamic Studies is a double-blind peer-reviewed journal published twice a year in December and June

All kinds of responsibility of the submitted works rest on the author(s), and all copyrights belong to *Mizanu'l-Haqq: Journal of Islamic Studies*. Re-publication of the published material in part or as a whole may be possible with the permission of the Editorial Board.

Our Principles and Guidelines can be found at the end of the Journal.

ميزان الحق: مجلة العلوم الإسلامية، هي مجلة علمية دولية محكمة وتنشر مرتين في السنة، في شهر حزيران وكانون الأول. المسؤولية التامة عن البحوث المقدمة للنشر تقع على عاتق صاحب البحث. وتؤول كل حقوق النشر لمجلة ميزان الحق: مجلة العلوم الإسلامية في حالة قبول البحث للنشر. ولا يمكن استنساخ أو إعادة نشر بعض أو كل المواد المنشورة في المجلة دون إذن مسبق من رئاسة تحرير المجلة.

شروط وقواعد النشر موجودة في آخر المجلة.

İçindekiler

Table of Contents

جدول المحتويات

ARAŞTIRMA YAZILARI / RESEARCH PAPERS / البحوث

Erken Dönemde Hadislerin Yazılması ve Tedvinine Dair İsnâaşeriyye'nin Görüşleri ve Bazı Sahâbîlere Yönelttiği Tenkitlerin Değerlendirilmesi

The Views of Ithnâashariya and Its Criticisms Against Some Companions Regarding the Recording and Compiling of Hadîths in Early Period

İbrahim KUTLUAY..... 13-56

Devlet İdaresiyle İlgili Konularda Hanefî Fıkıh Literatüründeki Hükümlerle Ebu Hanife'nin İktidara Yönelik Tavrı Arasındaki Farklılık

Difference Between the Legal Provisions in the Hanafi Fiqh Literature on the Issues Related to the State Government and the Abu Hanifa's Attitude towards Power

Ahmet AYDIN 57-79

Mecmû'atü't-terâcim Tezkiresinde Bulunan Tarih Manzumeleri

Composing Chronograms in Tezkire of Mecmu'atu't-teracim

Mehmet Nuri ÇINARCI.....81-107

الشعر الثوري دِرَاسَةٌ تَقَافِيَّةٌ، ديوان (كالرسل أتوا) لمحمد سليمان نُموذَجًا

Devrim Şiiri ve Muhammed Süleyman'ın "Görevli Peygamberler Gibi" Adlı Divanının Kültürel Olarak İncelenmesi

Revolutionary Poetry: A Cultural Study, The Collection Of "Like the Messengers They Came" By Muhammad Suleiman As A Model.

Abdelkarim AMIN MOHAMED SOLIMAN 109-171

تاريخ مقاصد الشريعة الإسلامية

Makâsidu'ş-Şerîa Bilim Dalının Tarihçesi

History of The Scope of Islamic Law

Ayman HAROUSH..... 173-225

التَطَوُّر الدَّلَالِي لِمَعْنَى الصُّدُورِ وَالْوُرُودِ

Sudûr ve Vurûd Kavramlarının Anlamsal Gelişimi

Semantic Development of the Meaning of al-Sudûr and al-Vurûd

Enas BOUBES..... 227-251

البنية السردية بين كافكا ويوسف إدريس

Kafka ile Yusuf İdris Arasındaki Anlatı Yapısı

Narrative Structure Between Franz Kafka and Yusuf Idris

Hisham MOTOWA..... 253-294

Sivil Toplum Kuruluşları Bağlamında İmam Hatip Liseleri: Güncel Tartışmalar ve Öneriler

Imam-Hatip High Schools in the Context of Non-Governmental Organizations: Current Discussions and Suggestions

Sümeysra ARICAN 295-322

Yûnus Emre Divânı'nda Hz. Âdem'in Yaratılışı Etrafında Gelişen Bir Anlatı Üzerine

On A Narrative in Yûnus Emre's Divân

Abdullah UĞUR 323-331

Kur'ân'da Hak Kelimesinin Anlam Biçimleri

The Meaning Forms of the Haqq Concept in the Qur'an

Hamdullah ARVAS 333-355

Arap Dilinde Emâli Geleneği: İbnu'ş-Şecerî'nin el-Emâli Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme

Amâli Tradition in Arabic Language: A Study on Ibn al-Shajari's al-Amâli

Hüseyin ERSÖNMEZ 357-401

Kelâm Eserlerinde Hadis Kullanımı: -el-Cürcânî'nin Şerhu'l-Mevâkıfı Örneği

Use of Hadiths in Kalam Works (The Example of Sharh al-Mawâqif by al-Jurjâni)

Ridvan KALAÇ, Hayrullah ENGİN 403-428

Allâl el-Fâsî'de Reformist Selefi Düşünce, Siyasi ve Toplumsal Reform Çabaları

Reformist Salafist Thought Political and Social Reform Efforts in Allal al-Fassi

Tahsin YILDIRIM 429-450

Beğavî'nin Esbâb-ı Nüzûl'e Yaklaşımı (Meâlimü'l-Tenzil Örneği)

Asbâb al-Nuzûl in al-Baghâvî's Commentary of the Quran

Adem ÇALAR 451-487

İşrakî Teodisenin İslam Düşüncesindeki Yeri

Place of Ishraqî Theodicy in Islamic Thought

Selçuk GÜZEL 489-519

KİTAP TANITIMLARI / BOOK REVIEWS / تعريف الكتب

Ahmet GÖKDEMİR (Ed.), *İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Eğitim ve Öğretimi*
(Sorunlar-Çözümler-Yöntemler)

İhsan SÜTŞURUP 523-528

Beyza BİLGİN, *İslam ve Çocuk*

Samet YAĞCI 529-532

YAZIM İLKELERİ / GUIDELINES / قواعد النشر

Yazım İlke ve Kuralları 533-538

Author Guidelines 539-543

قواعد النشر 544-548

Editörden

Rahmân ve Rahîm Allah'ın ismiyle. Allah'ın resûlü ve nebîlerin sonuncusu Muhammed'e salât ve selâm olsun.

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesinin süreli bir yayını olan *Mizânü'l-Hak İslami İlimler Dergisinin* 11. sayısını yayınlamış bulunmaktayız. Hiç şüphesiz belirli akademik kaygılarla ve mutlak bir disiplinle, bilim dalları fark etmeksizin neşredilen fakülte dergilerinin tamamının yayınlarını kesintisiz biçimde sürdürmesi, bilimsel gelişimin seyri açısından oldukça önemlidir. Bununla birlikte akademisyenlerin fikirlerini, alanlarına özgü metot ve ifadelerle okuyucularıyla paylaşıyor olması da bir o kadar değerlidir. Bu bağlamda, *Mizânü'l-Hak*, yayımlandığı ilk sayısından itibaren üzerine düşen mezkûr görevleri yerine getirmeye çalışmakta, akademiye katkı sunma hedefini prensipleri dâhilinde gerçekleştirmektedir.

Dergimizin 11. sayısında yayınlanan yazılara kısaca temas etmeye geçmeden evvel, dergimizle ilgili birkaç önemli gelişmeye değinmemiz gerekiyor. Dergimizin bundan önce yayınlanan sayılarının baş editörü, sayın hocamız Prof. Dr. Muhsin AKBAŞ'tan, 11. sayı itibarıyla baş editörlük görevini devraldığımızı ifade etmek istiyoruz. Fakülte dergimize yaptığı katkılardan dolayı kendisine şükranlarımızı sunarız.

Bilindiği üzere dergimiz, jenerik sayfasında da zikredilen, çeşitli alan indekslerinde taranmaktaydı. Dergimizin baş editörü Prof. Dr. Muhsin Akbaş hocamızın ve diğer editörlerimizin çabalarıyla dergimiz, TR Dizin inceleme sürecini de başarıyla tamamlamış ve 6. sayısından (Haziran, 2018) itibaren söz konusu indekste taranma başvurusu kabul edilerek, TR Dizin'de taranmaya başlanmıştır. Yine bu

sayımızdan itibaren, dergimizde yayınlanan ve uygun durumda olan çalışmalara DOI (Digital Object Identifier) numarası verilerek, yazıların dijital kimlikleri de tanımlanmıştır. Son paylaştığımız hususların akademik bir dergi için ne kadar değerli gelişmeler olduğunun farkındayız. Dolayısıyla fakültemiz dergisine yapmış olduğu bu ve benzeri tüm katkıları için bir kez daha baş editörümüz Prof. Dr. Muhsin AKBAŞ'a teşekkür etmeyi ve dergimizin yayın kalitesinin sağlanmasındaki katkılarını vurgulamayı kadirşinâslık biliriz.

Öte yandan dergimizin editör kurullarında da birtakım değişikliklere gidilmiştir. Arapça alan editörlüğüne Öğr. Gör. Tahsin YILDIRIM hocamız getirilmiştir. Önceki alan editörümüz Dr. Öğr. Üyesi Eyüp AKŞİT hocamıza da dergimize yaptığı katkılardan teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca her alan editörü için en az bir de yardımcı alan editörü belirlenmiştir. Bu çerçevede, dergimize gönderilen ve her türlü süreci olumlu olarak tamamlanan yazıların, olası yazım yanlışlarını tashih edebilmek için, fakültemiz araştırma görevlilerinden bir de son okuma grubu oluşturulmuştur. Gerek alan editörlerimiz, editör yardımcılarımız ve gerekse son okuma grubunda bulunan çalışma arkadaşlarımızın her birine ayrı ayrı kalbî şükranlarımızı sunarız. Ancak burada özellikle dergimizin tüm süreçlerinde yer alan, günün her saatinde dergimiz için mesaisini harcayan Arş. Gör. Muhammed Ferruh ORUÇ'un ismini hassaten zikretmeliyiz.

Dergimizin bu sayısında 15 araştırma, 2 de tanıtım yazısı yer almaktadır. Araştırma yazılarımız, Prof. Dr. İbrahim KUTLUAY hocamızın 'Erken Dönemde Hadislerin Kitâbet ve Tedvinine Dair İsnââşeriyye'nin Görüşleri ve Bazı Sahâbîlere Yöneltiltiği Tenkitlerin Değerlendirilmesi' isimli makalesiyle başlamaktadır. Makale, hadislerle birlikte İslam tarih yazıcılığına ve tedvinine dair verdiği önemli bilgilerle alanımıza kıymetli katkılar sunmaktadır. Doç. Dr. Ahmet AYDIN hocamız ise devlet idaresini konu alan çalışmasıyla dergimize katkı vermiştir. 'Devlet İdaresiyle İlgili Konularda Hanefî Fıkıh Literatüründeki Hükümlerle Ebu Hanife'nin İktidara Yönelik Tavrı Arasındaki Farklılık', isimli çalışmasında Aydın, geniş bir de literatür bilgisine yer vermiştir. Türk-İslâm Edebiyatı alanındaki çalışmalarıyla tanıdığımız Doç. Dr. Mehmet Nuri ÇIRACI da dergimize 'Mecmûatü't-Terâcim' isimli makalesiyle özgün bir katkı sunmuştur.

Dergimizde dört, beş, altı ve yedinci sırada yer alan araştırma yazım dili Arapça'dır. Bu yazıların ilki, devrim şiirlerinin kültürel olarak incelenmesini konu almaktadır. Yazı Dr. Öğr. Üyesi Abdelkarim AMIN MOHAMED SOLIMAN'a aittir. Bir diğer yazı da Dr. Öğr. Üyesi Ayman HAROUSH'un İslam hukukunun amaçlarıyla ilgilenen

Makasidu'ş-Şeria konusunu incelediği çalışmasıdır. Dr. Öğr. Üyesi Enas BOUBES ise semantik analiz yaptığı yazısında bazı lafızlar örneğinde dildeki değişimlere dikkat çekmiştir. Dr. Öğr. Üyesi Hisham MOTOWA çalışmasında Franz Kafka ile Yusuf İdris'in hikâyelerini karşılaştırarak, iki yazarın anlatı yapısını ortaya koymuştur.

Dergimizde yer alan dokuzuncu yazı Arş. Gör. Dr. Abdullah UĞUR'un 'Yûnus Emre Divânı'ndaki Bir Anlatı Üzerine' isimli çalışmasıdır. Onuncu yazı ise Arş. Gör. Dr. Hamdullah ARVAS'ın 'Kur'ân'da Hak Kelimesinin Anlam Biçimleri'dir. On birinci yazı Arş. Gör. Dr. Hüseyin ERSÖNMEZ'in 'Arap Dilinde Emâlî Geleneği: İbnü'ş-Şecerî'nin *el-Emâlî'si* Üzerine Bir İnceleme'sidir. On ikinci yazı ise Arş. Gör. Dr. Rıdvan KALAÇ ve Arş. Gör. Hayrullah ENGİN'in 'Kelâm Eserlerinde Hadis Kullanımı -el-Cürcânî'nin *Şerhu'l-Mevâkıfı* Örneği'dir. On üçüncü yazı Öğr. Gör. Dr. Tahsin YILDIRIM'ın 'Allâl el-Fâsî'de Reformist Selefi Düşünce, Siyasî ve Toplumsal Reform Çabaları', on dördüncü yazı Öğr. Gör. Adem ÇALAR'ın 'Beğavî Tefsirinde Esbab-ı Nüzûl', son araştırma yazısı da doktora öğrencisi Selçuk GÜZEL'in 'İşrakî Teodisenin İslam Düşüncesindeki Yeri' isimli çalışmalarıdır.

Dergimizde iki de tanıtım yazısı yer almaktadır. Tanıtım yazılarından birisi Doç. Dr. Ahmet GÖKDEMİR'in editörlüğünde hazırlanan '*İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Eğitim ve Öğretimi (Sorunlar-Çözümler-Yöntemler)*' isimli kitabının tanıtım yazısıdır. Yazı, Arş. Gör. İhsan SÜTŞURUP tarafından kaleme alınmıştır. Bir diğer tanıtım yazısı da Arş. Gör. Samet YAĞCI tarafından kaleme alınmıştır. Yazıda Prof. Dr. Beyza BİLGİN'in '*İslam ve Çocuk*' isimli eseri tanıtılmıştır.

Dergimize katkı sunan, çalışmasını yayınlamak için dergimizi tercih eden değerli yazarlarımıza ve zamanlarını, emeklerini sarf ederek yazarlarımızın çalışmalarını değerlendiren, fikirlerini sunan kıymetli hakemlerimize de ayrıca teşekkürlerimizi sunarız. Gayret bizden, başarı Allah'tandır.

Selâm ile.

Doç. Dr. Cahit KÜLEKÇİ

Editör

